

ԲԱՅՐԱՄՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ Ն.

Եգիպտոսի հայկական թեմական խորհրդի անդամ,
հասարակական գործիչ, բանասեր

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԳՐԱՏՊՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՏՊԱՐԱՆՆԵՐԸ
(հիմնադրության 185-ամեակին առիթով)

Մկիզբը նախորդ համարում

25.«ԹՈՒՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ և ԸՆԿ.» Տպարան - Կազմատուն -
Գահիրե , 1922 -1960ականներ

Տպարանը հիմնուած է Արշակ և Արմենակ Թուրեան եղբայրներու կողմէ 1922-ին, հաստատուելով թիւ 7, Մատապեղ փողոց (Մազլում Փաշայի շէնքին մէջ):

Լոյս տեսած է Փրոֆ.Բ.Ս.Մէքլէհէնի հայատառ «Ուղերձ»ը 1922-ին: ¹

Հաստատութիւնը ճանչցուած է իբրեւ նրբաճաշակ կազմատուն, տպագրելով նաեւ զանազան լեզուներով հատորներ:

26.«ԱՐԳՈՍ» Տպարան - Գահիրե , 1924 -1977

Տպարանին հիմնադիրը, Տէր եւ Տնօրէնը, հրատարակիչը եւ գործող տպագրիչը եղած է Սոկրատ Սարրաֆեան 1924-ին, իր եղբօր Սարգիսին հետ:

Տպարանը հաստատուած է *թիւ 16, Թէվֆիք փողոց, **թիւ 8, Էլֆի Պէյ փողոց ***թիւ 10, Զաքարիա Ահմէտ փողոց, Գահիրե, - Փոստարկը թիւ 1749:²



Սոկրատ Սարրաֆեան նախաձեռնած է թարգմանչական աշխատանքի եւ 1934-ին հիմնած «Արգոս» հրատարակչական ընկերութիւնը: Ան, «Տարգոս» գրչանունով եւ իր թարգմանութեամբ հրատարակած է շաբաթական պրակներով 43 հատորներ, որոնցմէ 27-ը անթուակիր են: ³

Հետագային, տպարանին տէրը եւ տնօրէնը եղած է Գառնիկ Յակոբեանը, որուն արտօնատիրութեամբ լոյս տեսած եւ տպագրուած է «Հոկտեմբեր» ամսագիրը (Նոյ.1974 - Հոկտ.1977): ⁴

Տպագրուած են Հ.Բ.Ը.Մ.ի «Տեղեկատու» պարբերականին 1968-էն 1975-ի համարները: Իսկ «Փափագեան» տպարանին գործակցութեամբ լոյս ընծայուած է Արմենակ

¹Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 314

²«Լուսաբեր» երկօրեայ, 1904, Գահիրե, էջ 168

³Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, էջ 186-189

⁴Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 310

Պետեւեանի մեծարժէք «Պատկերազարդ Բազմալեզու Բուսաբանական Բառարան»ին (1936):⁵

27.«Յ.ԱԶԱՊԼԱՐ» - «ՄԱՍԻՍ» Տպարան - Գահիրէ , 1926 -1932

Տպարանը հիմնադիրը եղած է գրաշարապետ Յ.Ազապլար 1926-ին:



Կոչուած է նաեւ Տպարան «ՄԱՍԻՍ» և հաստատուած՝ Գահիրէի Ֆակկալա թաղաշրջանին թիւ 8, Քասր-էլ-լուլուա փողոցի հասցէին :

«Յ.Ազապլար» տպարանէն լոյս տեսած են Գրիգոր Նարեկացիի «Նարեկ»ը (1926), Արմէն Շիտանեանի «Թամարա» վէպը (1930), նաեւ «Փունջ» պարբերականի 1930-ի համարներ, իսկ «Մասիս» տպարանէն՝ երեք հատորներ:⁶

28.«ԱՄԻՐԱՅԵԱՆ և ԸՆԿ.» Տպարան - Գահիրէ , 1926 -1940

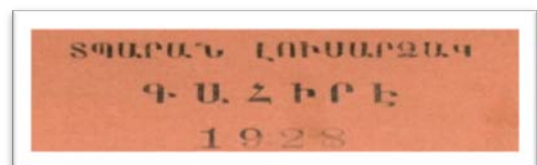
Տպարանին հիմնադիրը եղած է Արամ Ամիրայեան 1926-ին: Հետագային, սեփականատիրութիւնը ստանձնած է «Ռօզ Մաթոսեան և Ընկ.»ը, 1940-ին:

Տպագրուած է Արշակ Սեդրոսեանի «Առետուր եւ Հաշիւ» Ա.հատորը, 1936-ին: Ընդհանրապէս եղած է առետրական գործառնութիւններու հաստատութիւն:

29.«ԼՈՒՍԱՐԶԱԿ» Տպարան - Գահիրէ , 1926-1928

Տպարանը հաստատուած է Ս.Դ.Հ.Կ.ի Գահիրէի Մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, հրատարակելու համար «Լուսարձակ» շաբաթաթերթը (1926-1928, 1-94 համար), արտօնատէր ունենալով Սարգիս Մուսայէլեանը:⁷

Տպարանին հասցէն եղած է թիւ 48, Ֆակկալա Փողոց - Գահիրէ:



Այստեղ տպագրուած են «Սֆինքս» շաբաթաթերթին Գահիրէի 1928-ի քանի մը թիւերը: Նաեւ «Համեմատական Դրութիւն» պրակը և Սուֆեան Յ.ի «Եգիպտոսի Հայ Մամլութիւններն ու Իշխանները Ֆարփմեան Շրջանին» գրքոյկը 1928-ին: ⁸

⁵Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրէ, թիւ 762

Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ , էջ 290

⁶Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրէ, թիւ 413, 491

⁷«Լուսարձակ» Շաբաթաթերթ, 1927, Գահիրէ

⁸Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ.Ս.Ն.Պայրամեան, 2012, Գահիրէ, թիւ 458

Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ էջ 158

30. «ՅԱԲԷԹ-ՊԱՂՏԱՍԱՐ» Տպարան - Գահիրե, 1927-1937

«ՅԱԲԷԹ» Տպարան - Գահիրե, 1946-1957

Տպարանին հիմնադիրը եւ սեփականատերը եղած է Յաբէթ Պ. Խարախան-եան 1927-ին, տպարանը հաստատելով թիւ 11, Քանթարա ել Կէտիտա Փողոց, Տարպ ել Կէնէնա - Գահիրե:

Հետագային, տպարանին արտօնատերը եղած է Թադէոս Գալֆայեան:



Տպարանը Գահիրեի մէջ, յաջորդաբար հաստատուած է * թիւ 27, Մադրապի Փողոց , ** թիւ 133(12B), Տուպրէ փողոց , Թէվֆիքէյա , *** թիւ 1, Քասր ել Լու-լուա Փողոց Ֆակկալա, **** թիւ 107, Ռէն Նազլի Պողոտայ , ***** թիւ 2, Կալալ Փաշա փողոց, թատրոն Մաժէսթիքի դիմաց:

Տպագրուած են «Հրեղէն Սիւն» հոգեւոր՝ (1927-1933), «Կայծակ» մարմնակրթական՝ (1929-1930), «Համասպրամ» ընկերային՝ (1930 թիւ 1), «Զարթօնք» գրական (1939) պարբերականները, Յարութիւն Մանավեանի 1947,1948,1949,1951 եւ 1953ի «Սարկաւազին Տարեցոյց»ները: ⁹

Լոյս տեսած են նաև 1928էն 1937 թուականներուն՝ «Յաբէթ-Պաղտասար Տպարան»ի՝ թիւով 14 հրատարակութիւնները եւ «Յաբէթ տպարան»ի՝ թիւով 7 զանազան բնոյթի հատորները 1946-էն 1957 թուականներուն: ¹⁰

31.«ԳԱԼՖԱ» Տպարան - Գահիրե, 1932-1939

Տպարանին հիմնադիրը, Տէր եւ Տնօրէնը եղած է Գրիգոր Գալֆայեան 1932-ին, հաստատուելով թիւ 7, Քէնիսա ել Կէտիտա Փողոց հասցէին:



Տպարանէն լոյս տեսած են «Ալպոմ» պատկերազարդ տարեգիրքը 1932-ին եւ «Գիր Եւ Արուեստ» եգիպտահայ պատկերազարդ եռամսեային միակ թիւը 1938-ին: Նաեւ՝ Փրոֆ.Յ.Թ.Գալաեանի «Բառարան Գանձարան Հայերէն Լեզուի»ն (1938) եւ կարգ մը հատորներ: ¹¹

Տպագրուած են զանազան առիթներու բացիկներ, արաբերէն եւ այլ լեզուներով արուեստի գործերու հրատարակութիւններ:

⁹ Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 172, 180, 182, 230, 174

¹⁰ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, էջ 268

¹¹ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, 529, 822, 823, 839, 882

32.«ՅԱԿՈՐ ՓԱՓԱԶԵԱՆ» Տպարան - Գահիրե , 1932-1946

Տպարանին հիմնադիր, Տեր եւ Տնօրէնը եղած է Յակոբ Փափազեան 1932-ին: Տպարանին հասցէն եղած է * Իպրահիմ Փաշա Փողոց (թիւ 6 , Հարէթ Ֆահիտ), իսկ հետագային՝
** թիւ 3, Միտան Սուարէս, Գահիրե:



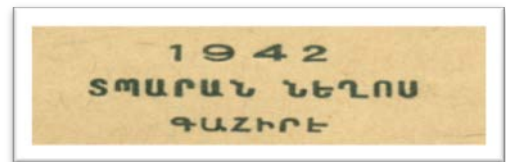
Տպագրուած են «Հայ Դպրոց»ի 1938-ի պրակը , «Փունջ» Մանկապատանեկանի 1946-ի համարները, «Արմաւենի» Տարեգիրքը (1937-1938) եւ Յարութիւն Մանավեանի 1935-ի «Սարկաւազին Տարեցոյց»ը : Նաեւ, Վահան Զարդարեանի «Յիշատակարան Մատենաշար»ի պրակները (1932-1939) , Արշակ Ալպոյաճեանի «Պատմութիւն Հայ Կեսարիոյ» Ա. եւ Բ. հատորները (1937), Հայր Ռ.Քօսեանի «Թուաբանութիւն» դասագրքերու Ա.էն Զ. շարքը (1937-1939) եւ զանազան վիպային հատորներ: ¹²

Տպարանը մասնագիտացած է առաւելապէս առեւտրական տպագրական աշխատանքներու:

33.«ՆԵՂՈՍ» Տպարան - Գահիրե, 1935-1952

Տպարանը հաստատուած է 1932-ին, Տեր եւ Տնօրէն ունենալով Արմենակ Զիլինկիրեանը («Արեւ»ի նախկին գրաշարապետը):

Հաստատութեան հասցէն եղած է թիւ 1, Կալալ փաշա փողոց (Մաժէսթիք թատրոնին ճիշդ դիմացը), ապա, թիւ 12 եւ հուսկ 25, Նեկիպ Էլ Բիհանի փողոց (Քանթարէթ Էլ-Տէքքա), Գահիրե: ¹³



Տպարանէն լոյս տեսած են «Հայ Դպրոց» (Բ.հտր., 1935) եւ «Հազարումէկ Գիտելիքներ» (1938) պարբերականները, նաեւ «Էջեր Հայ Գրականութենէն» (Ա.հտր. 1942) եւ «Նեղոս» մատենաշարի հատորներուն շարքը: ¹⁴

Հետագային, տպարանը փոխանցուած է Պերճ Թուղլաճեանին:

Տպարանին գրաշարներէն եղած է Արմենակ Արսլանեան: ¹⁵

¹²Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, Գահիրե, թիւ 774,775, էջ 230,246

Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 196,156,208,174

¹³Հայահամար Եգիպտոսի եւ Սուտանի - 1939», Գահիրե, էջ 163

¹⁴Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ , Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե , թիւ 196,212,238

Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, էջ 262

¹⁵Հայահամար Եգիպտոսի եւ Սուտանի - 1939», Գահիրե, էջ 94

34.«ՄԻՆԷՎԷՊ» Տպարան - Գահիրե , 1938

Տպարանին հասցեն եղած է թիւ 3, Տուպրե փողոց , Գահիրե: ¹⁶

Տպուած են, «Մինէվէպ» մատենաշարի կողմէ թարգմանուած եւ հրատարակուած վիպային 8 հատորները 1938-ին, գրաշարութեամբ Միսակ Թօփալեանի: ¹⁷



35.«ՍԵՒԱՆ» Տպարան - Գահիրե , 1938-1940



Տպարանը հաստատուած է 1938-ին, Իպրահիմ Փաշա փողոց – թիւ 3, Հարէթ Ֆայէտ, Գահիրե:

Տպարանէն լոյս տեսած են Գահիրեի Մտաւորական Սպասարկութեանց Գրասենեակի «Գրասերի Առաջնորդ»ի Ա. և Բ. տետրերը(1938-1939), Ս.Ֆ. Գոնսիլեանի «Հազարումէկ Գիտելիքներ»ուն Բ. հատորը (թիւ 11-20/1939) եւ Դաւիթ Շահլամեանի «Զարթօնք»ին Բ.հատորը (թիւ 6-10 / 1940), նաեւ Բ.Թաշեանի «Հայկարան» դասագիրքերէն (1940) եւ զանազան հատորներ: ¹⁸

36. «ՆՈՒՊԱՐ» Տպարան - NUBAR PRINTING HOUSE - Գահիրե , 1939 - «ՆՈՒՊԱՐ ՏԻՃԻԹՇԸ» Տպարան - NUBAR DIGITAL , 2003 -

Տպարանին հիմնադիր-սեփականատերը եղած է Պօղոս Սիմոնեան 13 Նոյեմբեր 1939-ին, թիւ 14, Ղէյթ Էլ Նուպի փողոց (Սէտնաուի վաճառատան ետեւը) հասցէին:

Տպարանը հետագային յաջորդաբար հաստատուած է *թիւ 56, Խալլաթ Փողոց, Շուպրա, **Ապտ Էլ Ազիզ փողոց (Սինեմա Քարնաքի կից), ***Թերաա Էլ Պուլաքլա, Շուպրա (Մարտ 1959) եւ ****թիւ 6ա, Մատրասէթ Էլ Մուլլիմին փողոց, Ռօտ Էլ Ֆարակ, Գահիրե:



«Նուպար» Տպարանը սկզբնական շրջաններուն գործած է իր ժամանակի կապառէ տառերու գործածութեան դրութեամբ, որուն հետեւած է վիմատպագրութեան կիրարկումը Խալլաթ եւ Ապտ Էլ Ազիզ փողոցներու իր վայրերուն մէջ:

¹⁶Հայահամար Եգիպտոսի եւ Սուտանի - 1939», Գահիրե, էջ 61

¹⁷Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, էջ 262

Հայահամար Եգիպտոսի եւ Սուտանի - 1939», Գահիրե, էջ 123

¹⁸Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, էջ 238,239

Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե , էջ 220,212,230

1959-ին սկսեալ, Նուպար եւ Հրաչ Միմոնեան եղբայրները իրենց հօրենական տպարանը օժտած են արդիական Ֆօթօ-Լիթո-Օֆսէթ կազմաձևերով եւ նորագոյն տպագրական դրութեամբ:



Իսկ 1974-ին սկսեալ, տպարանին մէջ գործած են Հայտէլպրըկ մականիշով գունաւոր տպագրութեան արդիական կազմաձևերը:

Տպարան «Նուպար»ի արդիական սարքաւորումներով նոր կառոյցը հաստատուած է 2001-ին Գահիրէի մերձակայ Էլ Ուպուր քաղաքին մէջ, Էլ Մանթէքա Էլ Սէնաէյա, թիւ 13 փողոց, թիւ 13 շէնքի հասցէին, «Էլ Նուպար» տպարաններ վերանուանումով եւ սեփականատիրութեամբ՝ Նուպար եւ Հրաչ Միմոնեան եղբայրներու:

Միւս կողմէ, Շուպրայի նախորդ վայրին մէջ, 2013-ին ի վեր կը գործէ «Նուպար Տիճիթըլ» (NUBAR DIGITAL) անունով եւ թուայնացումի նորագոյն դրութիւններով գործող տպարանը, «Նուպար Միմոնեանի եւ Որդիք»ի սեփականատիրութեամբ:



«Նուպար» տպարանի աւելի քան 75-ամեայ տարեգրութեան ընթացքին լոյս տեսած են եգիպտահայ մամուլի աւելի քան քսան պարբերականներ, իրենց շաբաթական, ամսական, եռամսեայ, կիսամեայ եւ տարեկան բնոյթներով: ¹⁹

Հրատարակուած են շուրջ 150 հատորներ եւ գրքոյկներ, ինչպէս նաեւ միութենական ձեռնարկ-հանդիսութիւն-ոգեկոչումներու բազմատասնեակ պրակներ եւ յայտագիրներ: ²⁰

Տպարանը իր հիմնադրութեան օրերէն խրախուսողը եղած է հայատառ հատորներու եւ պարբերականներու տպագրական նախաձեռնութիւններուն, զուգահեռ՝ օտարալեզու հրատարակութիւններու, բացիկներու, ծանուցումներու եւ յայտագիրներու: Ներկայիս, իր ունեցած լայնածիր տպագրական գործունէութիւնը ընդգրկած է եգիպտական շուկայէն դուրս արաբական, եւրոպական եւ ամերիկեան ցամաքամասի երկիրներ:

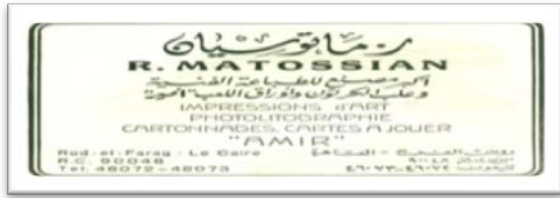
¹⁹ Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ, էջ 388

²⁰ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրէ, էջ 268-269

37.«ՌՈԶ ՄԱԹՈՍԵԱՆ ԵՆ ԸՆԿ.» Վիմատպարան - Գահիրե , 1940-1944

Նախկին՝ «ԱՄԻՐԱՅԵԱՆ ԵՆ ԸՆԿ.» Տպարան (1926)

Տպարանին հասցեն եղած է Ուապուր Սէուտի փողոց, Ռոտ Էլ Ֆարակ, Գահիրե:



Այստեղ տպագրուած են «Հայաստան Դարերու Ընդմեջէն» եւ Առաքել Պատրիկի «Նկարաշարք Հայ Կեանքէն»ը 1944-ին: ²¹

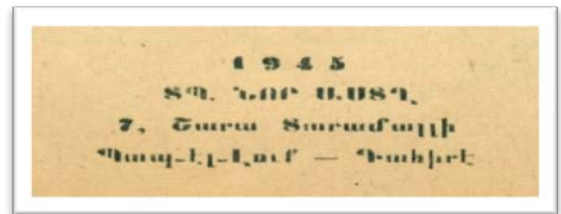
Տպարանը մասնագիտացած է նաեւ խաւաքարտէ տուփերու շինութեան արուեստով, ինչպէս նաեւ խաղաքարտերու «Ամիր» մականիշի պատրաստութեամբ:

38. «ՆՈՐ ԱՍՏՂ» Տպարան - The New Star Press - Գահիրե , 1941-1962

Տպարանը հիմնուած է 1941-ին, Արշակ Ալպոյաճեանի եւ Սեպուհ Շալճեանի նախաձեռնութեամբ:

Արշակ Ալպոյաճեան տպարանին տնօրէնութիւնը ստանձնած է 1945-1949:

Տպարանը հաստատուած է *թիւ 7, Տարամալի Փողոց ,Պապ Էլ Լուք ,Գահիրե- Հեռ.52130 (1948), իսկ 1957-ին՝ **թիւ 89, Յուլիս 26 Փողոց (Հարէթ Էլ-Լոքանտա), Պուլաք , Գահիրե – Հեռ.58592:



Տպարանին մէջ գրաշարութիւն կատարած են Ազատ Խաչատուրեան եւ Յարութիւն Մոռալեան:

«Նոր Աստղ» տպարանէն լոյս տեսած են Գալուստեան Ազգային Վարժարանի «Տեղեկատու Պրակ»ին Բ. և Գ. թիւերը (1945-1946), «Կեանք եւ Գիր» գիրք յիշատակարանի (Բ. տարի 1947ի) համարները, Հայկ Ժամկոչեանի կազմած «Կեանք եւ Գիր» տարեգիրքը (1948), Հ.Բ.Ը.Մ.ի «Տեղեկատու»ին Ա. և Բ. տարիները (1956-1957) եւ անոր յաւելուած՝ «Մանկական Տեղեկատու»ի միակ պրակը (1957): ²²

Տպագրուած են Արշակ Ալպոյաճեանի (1945-էն-1961), Գաբրիէլ Լազեանի (1946) եւ Վահան Թէքէեանի (1950) հատորները, Բենիամին Թաշեանի (1950-էն 1960) «Հայկարան»ներէն գիրքեր, «Մտաւորական Սպասարկութեան Գրասենեակ»ի և այլ հրատարակութիւններ: ²³

²¹ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 998,1002

²² Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 248, 246, 270, 290, 292

²³ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, էջ 193, 199, 200, 201, 265

39. «ՆԱՍԻԲԻԱՆ» Տպարան - Գահիրե , 1943



Տպարանին լոյս տեսած են Վահան Թեքէեանի «Տաղարան» քերթուածներու հատորը (1944), Սօ. Ե. Յակոբեանի պատրաստած «Հայկական Պատարագի Տաղեր եւ Մեղեդիներ» ձայնագրութեամբ հատորը (1963) եւ «Մահերգ Նահատակաց» պրակը (1965): ²⁴

40. «ԹՈՐՈՍ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ» Տպարան եւ Զինկոկրաֆ - Գահիրե, 1943-1970

Տպարանը հաստատուած է 1943-ին, Թորոս Խաչատուրեանի կողմէ, թիւ 2,-Ամիր Քադատար փողոցի հասցեով (Քասր Էլ Նիլ կամուրջին մօտ): ²⁵

Այստեղ լոյս տեսած է «Շարականք Ծաղկազարդի, Աւագ Շաբթու եւ Ս.Զատիկի» ձայնագրեալ գիրքը 1952-ին: ²⁶

Զանազան լեզուներով կատարուած տպագրական գործառնութեան կողքին՝ հաստատութիւնը ճանչցուած է իբրեւ Զինկոկրաֆ արուեստի մասնագիտացած հաստատութիւն:

41. «ԱՐԱՄ - ՊԷՐ» Տպարան - Գահիրե , 1948

Տպարանը հիմնուած է Տիգրան Պերպերեանի կողմէ 1948-ին, ըլլալով՝ Զինկոկրաֆ արուեստի մասնագիտութեամբ գործող հաստատութեան մէկ ճիւղը:

Տպարանին լոյս տեսած է Դաւիթ Շահլամեանի «Կեանք եւ Գիր» Հայ երիտա-սարդութեան Գիրք-Յիշատակարանի Գ.հատորին համարները: ²⁷



42. «ՎԻԹՐՈՐԻԱ» Տպարան - VICTORIA PRESS - Գահիրե , 1963



Տպարանին սեփականատէրը եղած է Պերճ Թուղլաճեան, տպարանը հաստատելով թիւ 25, Նէկիպ Էլ Ռիհանի փողոց, Գահիրե հասցէին:

Այստեղ տպագրուած է Արմէն Տատուրի «Անապատի Խորերէն» հատորը (1963) եւ Հ.Բ.Ը.Միութեան «Տեղեկատու» պարբերականին 1963-ի 2,3 և 4 համարները: ²⁸

²⁴ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 994, 1544, 1560

²⁵ Հայահամար Եգիպտոսի եւ Սուտանի - 1939», Գահիրե, էջ 127

²⁶ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 1282

²⁷ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 246

²⁸ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 1549
Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 290

43. «ԱՖՐԻԲՐՆ ՓՐԷՍ» Տպարան - AFRICAN PRESS -

«المطبعة الأفريقية»- Գահիրե, 1969 -

Տպարանին հիմնադիրը, Տեր եւ Տնօրէնը եղած է Պերճ Թերզեան 1969-ին, հաստատուելով թիւ 15, Պուսթան Էլ Տէքքա փողոց, Էմատ Էլ Տին, Գահիրե հասցէին:

Հետագային, տպարանը արդիական սարքաւորումներով՝ հաստատուած է թիւ 2, Թերաա Էլ Իսմաիլիա փողոցի հասցէին (Էլ Նէսիկ գործատան անկիւնը):



Տպարանէն լոյս տեսած են Հ.Բ.Ը.Մ.ի «Տեղեկատու» պարբերաթերթին 1976-էն 1981-ի համարները: Տպուած են նաեւ «Տեղեկատու»ի թիւերէն յօդուածներու “Յաւելուած” պրակները:²⁹

Այստեղ տպուած են՝ Պերճ Թերզեանի հեղինակած, համադրած եւ մեկենասութիւնը ստանձնած հրատարակութիւններ:³⁰

Տպարանը մասնագիտացած է խաւաքարտէ տուփերու եւ զանազան տեսակի քարտերու նորագոյն չափանիշերով գունաւոր տպագրութեան:

ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ ՀԱՅԱՏԱՌ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱՐԱԾ ՕՏԱՐ ՏՊԱՐԱՆՆԵՐԸ

1.«ՆԻՔ ՔԱՐԹԵՐ» Տպարան - NICK CARTER PRESS-Գահիրե

Տպարանէն լոյս տեսած են Ալեքսանտր Տիւմայի «Ժօզէֆ Պալսամօ» վէպին երկրորդ, երրորդ եւ հինգերորդ հատորները (1915,1916):³¹

2. «ՄԱՆԻԴԻՏԻՍ» Տպարան - MANIKIDIS PRESS - Գահիրե

Տպարանէն լոյս տեսած է Թովալեան մրցանակին արժանացած Հմայեակ Ս.Ազատեանի «Բաբելոն» անունով կատակերգախառն գրքոյկը (1918):³²

3. «ԷԼ ՆԻԼԿՐՕՆԱԿԱՆ» Տպարան - THE NILEMISSION PRESS - Գահիրե

Էլ Մանախ փողոց թիւ 37, հասցեով այս տպարանէն լոյս տեսած են «Եկեղեցական Միութեան Համաժողով»ի երկու գրքոյկները 1921-ին:³³

²⁹ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, էջ 267

Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 290

³⁰ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, էջ 267

³¹ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 178,179,202

³² Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 252

³³ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 303,304

4. «ՖՕՍ» Տպարան - PHOS PRESS – Գահիրե



«Ֆոս» Յունարեն օրաթերթի թիւ 13, Կալալ փողոցի տպարանին մէջ տպուած են «Արեւ» օրաթերթի 27 Մարտ 1931-էն մինչեւ 1942-ի Մայիսի քանի մը համարները, ինչպէս նաեւ՝ «Կեանք Եւ Գիր» գիրք-յիշատակարան ամսագրին նոր շրջանի 1948-էն 1950-ի եռամսեայ պրակները:³⁴

5. «ՊԱՐՏԱՃ» Տպարան - IMPREMERIE BARDAGE - Գահիրե

Տպարանին մէջ տպուած են «Արեւ» օրաթերթի 22 Մայիս-28 Յունիս 1942-ի համարները: ³⁵

6. «ՇՈՒՇԱ» Տպարան - «دار شوشه للطباعة» - Գահիրե

Թիւ 3, Էլ Սայետ Էլ Պէպլաուի փողոցի, Ապտինի թաղաշրջան հասցեով այս տպարանին 1963-էն ի վեր տպագրուած է «ԶԱՀԱԿԻՐ» շաբաթաթերթը: ³⁶



մէջ,

7. «ՓՕԼ ՊԱՐՊԷՅ» Տպարան - IMPREMERIE PAUL BARBEY - Գահիրե

Տպարանին հասցէն եղած է թիւ 8, Իպրահիմ Փաշա փողոց, Հարէթ Ֆայէդ, Գահիրե:



Հաստատութեան տպագրական գործերու հսկիչ եւ մեքենագործ եղած է Արշալիր Մանավեան: ³⁷

Տպարանէն լոյս տեսած են Յարութիւն Մանավեանի(Սարկաւազ) 1945-ի եւ 1946-ի «Եգիպտահայ Տարեցոյց»ները, Յակոբ Նալպանտեանի «Մեր Լեզուն» դասագիրքերու շարքը եւ Ալեքսանտր Սարուխանի ֆրանսատառ “LA CARAVANE” (Կարաւան) եռօրեայ երգիծաթերթին 1939-ի վերջին 15 համարները:³⁸

³⁴ Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 106, 246

³⁵ Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 106

«Արեւ» Օրաթերթի Մատենագիտութիւն, Յ. Տէր Պետրոսեան, 1990, Գահիրե, էջ 91

³⁶ Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, 262,264

³⁷ «Սարկաւազին Տարեցոյցը», Յ. Մանավեան, 1939, 1949, Աղեքս.-Գահիրե,

³⁸ «Սարկաւազին Տարեցոյցը», Յ. Մանավեան, 1945, 1946, Աղեքս.-Գահիրե

Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, էջ 244

Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 350

8. «ՀԱՊԻՊ-ՄԱՆՍՈՒՐ» Տպարան -

HABIB-MANSOUR Press - Գահիրե



Տպարանին հասցեն եղած է թիւ 3, Հարե Էլ Չահար (Շէթըրժ Պանդոկին դիմաց) Գահիրե:

Այս տպարանէն լոյս տեսած են «Աւետարանի Չայն» Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութեան կրօնաբարոյական ամսաթերթը (1939-1940) եւ Վահան Զարդարեանի «Յիշատակարան»ին 1941-ի եւ 1942-ի տարեգիրքերը: ³⁹

9. «ՈՒԱՀՊԱ» Տպարան - IMPRIMERIE WAHBA - Գահիրե

Ուահպա տպարանին հասցեն եղած է քաղաքակեդրոն Էլուի փողոց, Գահիրե (Մարքօնի հաստատութեան դիմաց):

Յովհաննէս (Ժազ) Գալուքեան «Ուահպա» տպարանին մէջ տպած է Յովհաննէս Եաղճեանի «Երկու Սրտեր» անթուակիր վէպը: ⁴⁰



10. «ՓՐՕՔԱՅԻԱ» Տպարան -

IMPRIMERIE PROCACCIA - Գահիրե



Եգիպտահայ Ներգաղթի Կեդրոնական Կոմիտէին կողմէ հրատարակուած «Ծաղկեալ Ս.Հայաստան» պատկերներու անթուակիր ալպոմը լոյս տեսած է «Փրօքացիա» տպարանէն (1948 ?): ⁴¹

11.«ՏՐԻՄ ՓՐԷՍ» Տպարան - DREAM PRESS - Գահիրե

Տպարանէն լոյս տեսած է Հայկ Աւագեանի խմբագրութեամբ եւ աշխատասիրութեամբ՝ Գահիրեի Հ.Բ.Ը.Մ.ի Սաթենիկ Ճ. Չազըր Հիմնադրամի հրատարակութիւններու շարքին՝ Ալ. Սպենդիարեանի «Գուշակուհին» ձայնագրեալ պրակը, 2000-ին: ⁴²

12.«ԱՐԹ ՖԷՇՆ» Տպարան - مطبعة ارت فيشن - Գահիրե

Տպարանին մէջ տպուած է Յովհաննէս Տէր Պետրոսեանի «Հայ Ժողովուրդին Գոյամարտը» աշխատասիրութեան Գ. հատորը, 2009-ին: ⁴³



³⁹Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, թիւ 222,234

⁴⁰Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, թիւ 1870

⁴¹Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 1878

⁴²Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 1794

⁴³Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 1853

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՏՊԱՐԱՆՆԵՐԸ

1.«ՂԵԻՈՆԴ ՔՀՆՅ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ» Տպարան - Աղեքսանդրիա, 1888-1889

Տ.Ղեւոնդ Քինյ. Փափազեան գրաշարութեան արուեստի մէջ ունեցած սիրողական հակումով, ձեռք բերած է տպագրական գիրերու հաւաքածոյ մը եւ զայն Եգիպտոս բերելով, տողաշարութիւն կատարած եւ Անտոն Ռշտունիի խմբագրութեամբ ու Վահան Մամասեանի վարչական գործակցութեամբ՝ Աղեքսանդրիոյ մէջ հրատարակած է տեղւոյն առաջին հայատառ «Նեղոս» լրագիրը:⁴⁴



«Նեղոս» Շաբաթաթերթը տպագրուած է Ֆ.Միգրահիի «Ինիվերսալ» տպարանին մէջ եւ տեւած է 4 ամիս (18 թիւ), 2 Յունուարէն Ապրիլ 1889:

Թերթին հասցէն եղած է, Եգիպտական Փոստարկդ թիւ 275, Աղեքսանդրիա, Եգիպտոս - Boite No.275, (Poste Egyptienne) Alexandrie - Egypte.

Ղեւոնդ Քինյ. Փափազեանի տպարանէն լոյս տեսած է 60 էջնոց եգիպտահայ առաջին գրքոյկ՝ «Դատապարտեալն Շուշան» անունով վիպակը 1888-ին, Մկրտիչ Թիւրին-ճեանի հեղինակութեամբ:

Փափազեան Քահանային Եգիպտոսէն մեկնումով եւ գրաշարի չգոյութեան պատճառով, դադրած է նաեւ «Նեղոս»ի հրատարակութիւնը:

2. «Գ.ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆ» Տպարան-Փորագրատուն - Աղեքսանդրիա , 1900 -1909

Տպարանը հիմնուած է 1900-ին, նախաձեռնութեամբ Գրիգոր Նազարեթեանի, հաստատուելով թիւ 16, Սթամպուլ փողոց, Աղեքսանդրիա հասցէին:

Տպարանը միաձուլուած է Սմբատ Բիրատի «Փիւնիկ» տպարանին հետ 1903-ին, անուանուելով «Միսուան» Տպարան, որ չէ յարատեւած՝ Սմբատ Բիրատի բաժանումով: ⁴⁵



Այստեղ տպագրուած են «Ազատ Խօսք» (1906), «Մտրակ» (1908) պարբերականները, 1908-ի «Արեւ» լրագիրը եւ Երուանդ Օտեանի «Ոմանց Տարեցոյց»ը (1909): Նաեւ՝ հայերէն եւ օտար լեզուներով գիրքեր, թերթեր եւ առեւտրական թուղթեր:

⁴⁴ Եգիպտոսի Հայկական Գաղութի Պատմութիւն (1805-1952, 3.Խ.Թովուզեան, 1978, Երեւան, էջ 196

⁴⁵ Եգիպտոսի Հայկական Գաղութի Պատմութիւն (1805-1952) 3.Խ.Թովուզեան, 1978, Երեւան, էջ 201

3. «ԱՐԱՄ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ» Տպարան - Գահիրե , 1900 -1901

«ԱՐԱՔՍ» Տպարան-Աղեքսանդրիա, 1917, 1925-1965, 1970-

«Արամ Ստեփանեան» տպարանը հիմնուած է Գահիրեի մէջ 1900-ին, հիմնադիր-սեփականատէր-տնօրէն ունենալով Արամ Ստեփանեան անունով գրասէր երիտասարդը: Կարճատեւ շրջանէ մը ետք, տպարանը փակուած է եւ Աղեքսանդրիա փոխադրուած՝ անոր տիրոջ գրաշարութեան արուեստի հանդէպ ունեցած հետաքրքրուածութեան պատճառով:



Աղեքսանդրիոյ մէջ, Ստեփանեան ունեցած է համեստ նախնական տպարան մը, եւ 1916-1917-ին՝ տեղւոյն գրասէր-ուսանողաց միութիւններուն հետ լոյս ընծայած է «Արաքս» անունով լրագրին երեք համարները:

Ստեփանեան, գրաշարապետութիւնը կատարած է 1915-ին հիմնուած «Արեւ» լրագրին, եւ տասնամեակ մը ետք, նախաձեռնած՝ «Արաքս» անկախ շաբաթաթերթին հրատարակութեան 1925-ին:

Այստեղ, տպարանը վերանուանուած է սկսած է գործել «ԱՐԱՔՍ Տպարան» եւ «Հայկական Տպարան Արաքս» անուններով, հաստատուելով Պուլվար Ռամլէ թիւ 13 հասցէին: Այստեղէն, տպարանը փոխադրուած է թիւ 5, Մահմուտ Փաշա Ֆալաքի փողոց, իսկ 1928-ին՝ թիւ 7, Բլեդփաթրա փողոց, Աղեքսանդրիա:

Տպարանը ստանձնած է ամէն լեզուներով տպագրական գործեր, ամենայն ճշտապահութեամբ եւ չափաւոր գիներով:⁴⁶

Արամ Ստեփանեան յանկարծամահ եղած է Երուսաղէմ իր ուխտագնացութեան ընթացքին՝ 1947-ին: Շուարշ Ստեփանեան իր հօր մահէն ետք, տպարանին մէջ եւ մինչեւ իր հայրենադարձութիւնը՝ շարունակած է «Արաքս» Շաբաթաթերթի խմբագրութիւնը եւ գործակիցներու հետ ապահոված՝ թերթին մինչեւ 1965 եւ «Գրպանի Տարեցոյց»ներու (1941-1956) հրատարակութիւնը:



1970-ին, տպարանին տէրը դարձած է Ժամանակի ծանօթ «Զինկոկրաֆ Ժիրայր» հաստատութեան տէր՝ Ժիրայր Ասորեանը: Տպարանին հասցէն եղած է եւ ցարդ կը գոյատեւէ՝ թիւ 17, Սիտի Մէթուալլի փողոց, Աթթարին թաղ, Աղեքսանդրիա:

Ներկայիս, տպարանը կը գործէ հայր եւ որդի Ժիրայր եւ Լեւոն Ասորեաններու սեփականատիրութեամբ եւ ղեկավարութեամբ:

⁴⁶ «Ազատ Բեմ» Լրագիր, Աղեքսանդրիա , 1904, Գահիրե, էջ 37

Տպարանն լոյս տեսած են «Փիւնիկ»ի թիւերը (1901-1903), «Ազատ Խօսք»ի տետրերը (1902-1903), «Ժողովուրդ» (1-4 թիւ, 1903), «Թերթիկ» (1906), «Կրակ» (1906), «Սֆինքս» (1925-1927), «Արարա» (1926-1930), «Ամենուն Գիրքը» (1937), «Տեղեկատուութիւն» (2 թիւ 1946), «Արաքս» (1925-1965) եւ այլ պարբերականներ ու լրագիրներ, նաեւ Մարտիրոս Ոսկեանի «Եգիպտահայ Տարեցոյցը» (1919), «Արաքս Մատենաշար»ի 22 վիպային հատորները, թարգմանութեամբ՝ Շաւարշ Ստեփանեանի (1927-1940) եւ «Գրպանի Տարեցոյց»ները (1941-1956):⁴⁷

4.«ՓԻՒՆԻԿ» Տպարան - Աղեքսանդրիա, 1901-1903

Տպարանը հաստատուած է 1901-ին, Սմբատ Բիւրատի (Տէր Ղազարենց) նախաձեռնութեամբ, տպագրելու համար իր խմբագրած «Փիւնիկ» լրագրին շաբաթական համարները Աղեքսանդրիոյ մէջ (1901-1903):



Տպարանը միաձուլուած է «Նազարէթեան» Տպարանին հետ 1903-ին եւ կոչուած՝ «Սիսուան» Տպարան, սակայն միութիւնը չէ յարատեւած: ⁴⁸

5.«ԿԱՄՊԷԹԱ» Տպարան - Աղեքսանդրիա, 1902

«ԸԱՖՖԻ» Տպարան - Աղեքսանդրիա , 1907

Տպարանը հաստատուած և սեփականատէրը եղած է Տոքթ. Կարապետ Յ. Փաշայեան Խան 1902-ին :

«Կամպէթա» տպարանն լոյս տեսած են «Ազատ Խօսք»ի տետրերը (1902), «Հորիզոն» պարբերականը (1904), Հ.Բ.Ը.Մ.ի «Կանոնագիր»ը (1906) եւ «Տարեկան Տեղեկագիր»ը (բ.տարի, 1908):

Հրատարակուած են նաեւ, Տոքթ. Կարապետ Փաշայեան Խանի «Դպրոցական Առողջապահութիւն»(1905), «Վիպական Հաւաքածոյ»ներուն 5 հատորները (1906) եւ Ղեւոնդ Եպս. Շիշմանեանի «Իմ Աքսորի Կեանքը» (1906):



«Կամպէթա» տպարանը շրջան մը 1907-ին գործած է խումբ մը երիտասարդներու ղեկավարութեամբ «ԸԱՖՖԻ» տպարան անունով եւ տպագրած՝ Հ.Բ.Ը.Մ.ի «Կանոնագիր»ը , «Տարեկան Տեղեկագիր»ը (1907) եւ Առանձարի «Փրկիչներ» թատերախաղը (1907):⁴⁹

⁴⁷ Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ

⁴⁸ Եգիպտոսի Հայկական Գաղութի Պատմութիւն (1805-1952), Յ.Խ. Թովուզեան, 1978, Երեւան, էջ 201

⁴⁹ Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ, էջ 77

Տիպ ու Տառ , Թեոդիկ, 1912, Կ.Պոլիս, էջ 190

6. «ՄԻՍՈՒԱՆ» Տպարան - Աղեքսանդրիա, 1903 -1905

Տպարանը հաստատուած է 1903ին, «Նազարէթեան»ն «Փիւնիկ» տպարաններուն միաձուլումով, սեփականատիրութեամբ Սմբատ Բիւրատի և Գրիգոր Նազարէթեանի:



Կարճ ժամանակ ետք, Սմբատ Բիւրատ քաշուած ըլլալով, տպարանը յարատեւած է «Գ.Նազարէթեան» Տպարան անունով: ⁵⁰

Այստեղ տպագրուած են «Փիւնիկ» եռօրեայէն համարներ 1903-ին եւ «Միսուան» պարբերականին երկու համարները, 1905-ին:⁵¹

7.«ՓԵԹԱԿ» Տպարան - Աղեքսանդրիա, 1903

Տպարանին հիմնադիր-սեփականատէրը եղած է Սեփոն Թիւֆէնկճեան-1903-ին, տպագրելու համար համանուն «Փեթակ» շաբաթաթերթը: ⁵²



8.«ԱՍՔԱՆԱԶԵԱՆ» Տպարան - Աղեքսանդրիա, 1903 -1904

Միհրան Ասքանազեան (նախորդ տնօրէնը Աղեքսանդրիոյ Ազգ.Վարժարանին) իր քեռայրին Լեւոն Մկրտիչեանի օժանդակութեամբ՝ Աղեքսանդրիոյ Պաքոսի շրջանին մէջ 1903-ին հիմնած է «Ասքանազեան» տպարանը, հրատարակելու համար «Պարտէզ» շաբաթաթերթը (1903-1904, 50 թիւ), եւ անոր յաւելուած՝ «Սուրբանդակ Պարտէզի»ն 10 թիւերը, 1904-ին: ⁵³



Ասքանազեանի անժամանակ մահով (Դեկտեմբեր 1904), Բարսեղ Օհանեան տպարանը գնած է 1904-ին եւ շարունակած՝ Երունդ Օտեանի «Ազատ Բեմ»ի հրատարակութիւնը: ⁵⁴

Տպարանին մէջ լոյս տեսած են նաեւ տարբեր լեզուներով թերթեր, գիրքեր եւ զանազան հրատարակութիւններ:

⁵⁰Եգիպտոսի Հայկական Գաղութի Պատմութիւն (1805-1952) , Յ.Խ. Թովուզեան,1978,Երեւան, էջ 201

⁵¹Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ, էջ 14, 44

⁵²Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ, էջ 26

⁵³Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ , էջ 32,34

⁵⁴Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ, էջ 189, 247

9. «ՀԱՅԵԼԻ» Տպարան-Գրատուն - Աղեքսանդրիա , 1903-1904

Տպարանին հիմնադիրը եղած է Տիրան Փափագեան 1903-ին, եւ մինչեւ իր մահը՝ Հոկտեմբեր 1904, տպագրած է «Հայելի» զանաշտաթերթը (թիւ 261-էն 304):⁵⁵



«Տպարան-գրատուն Հայելի»-էն նաեւ լոյս տեսած է Մարք Դուէյնի «Մէկ Միլիոն Սղերլիննոց Պանքտոմար» հատորը 1904-ին: ⁵⁶

10.«ԹԷՔԷՆԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.» Տպարան – Աղեքսանդրիա , 1905

Տպարանը հաստատած է Վահան Թէքէեան եւ Ընկ.ը 1905-ին: Ընկերութեան հիմնադիրները եղած են Վահան Թէքէեան եւ Միքայէլ Կիրճեան, հրատարակելու համար «Շիրակ» պարբերականը (Ա.տարի, 11 թիւ, Աղեքսանդրիա): ⁵⁷



Տպարանէն լոյս տեսած է նաեւ «Օրենք» օրէնսգիտական շաբաթական պարբերականը 1905-ին: ⁵⁸

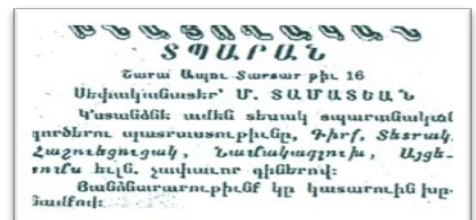
11. «ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ» (Imp. Economique) «ՏԱՄԱՏԵԱՆ»

Տպարան - Աղեքսանդրիա, 1910-1919

Տպարանը հաստատուած է Միհրան Տամատեանի կողմէ 1910-ին, թիւ 16, Ապու Տարտար փողոց, Աղեքսանդրիա, հասցէին:

Տպարանական գործերու պատրաստութիւնը կատարուած է խնամքով եւ չափաւոր գիներով:⁵⁹

«Խնայողական» տպարանէն 1910-էն 1912, լոյս տեսած են 10 հատորներ, իսկ 11 Մայիս 1915-էն մինչեւ 27 Մարտ 1918 (թիւ 138) տպագրուած է «Արեւ» երկօրեան:



«Տամատեան» տպարանին մէջ տպուած են Կոմիտաս Վարդապետի «Սրբազան եւ Գեղջուկ Համերգ»ի Ձեռագ Տետրակը (1911), Ռիվուար Անտրէի «Դիւզն Զօնը» (1916) հատորը եւ Հ.Բ.Ը.Մ.ի «Տարեկան Տեղեկագիր»ը (1919): ⁶⁰

⁵⁵ «Ազատ Բեմ» Լրագիր, Աղեքսանդրիա, 1904 , Գահիրէ, թիւ 25

⁵⁶ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրէ, թիւ 42

⁵⁷ Տիպ ու Տառ , Թեոդիկ, 1912 , Կ.Պոլիս, էջ 189

⁵⁸ Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ, էջ 46

⁵⁹ «Արեւ» օրաթերթ, 1915 Յունիս, Աղեքսանդրիա-Գահիրէ

⁶⁰ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրէ, թիւ 119,223,285

12.«Ա.ԳԱՍԱՊԵԱՆ» Տպարան - Աղեքսանդրիա, 1913 -1939

Տպարանին հիմնադիր-սեփականատերը եղած է Արամ Գասապեան 1913-ին, և տպարանը հաստատված թիւ 17, Սալահ Էլ-տին փողոց, Աղեքսանդրիա հասցէին:



Տպարանէն լոյս տեսած են Երուանդ Թօլա-յեանի «Կավրօշ Եգիպտոս»ը (1914), Սուրէն Պարթեւեանի «Եգիպտահայ Տարեցոյցը» Դ. (1917) եւ Ե. (1918) տարիները, «Պրիսմակ» (1917), «Յառաջդիմասէր» (1917) եւ «Որբունի» (1919) պարբերականները, Տօքթ.Սալբի Մ.ի (Տօքթ. Արամ Սահակեան) «Ալեակներ և Խլեակներ»ը (1919), «Ասեղ» երգիծականը (1922), Լեւոն Աճեմեանի «Եգիպտահայ Տարեցոյց»ը (1925 եւ 1926), «Փունջ» (1925-1928) եւ «Դալարիք» (1939) տարեգիրք-պարբերականները:⁶¹

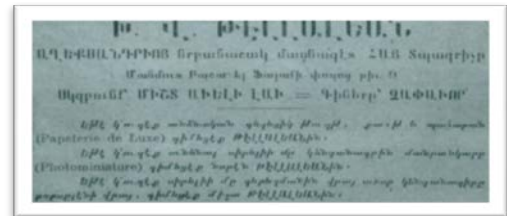
13.«ՏԸ ԼԻԻՔՍ» Տպարան - Imprimerie DE LUXE - Աղեքսանդրիա, 1918

«Խ.Վ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ» Տպարան , Աղեքսանդրիա

Հիմնադիր-սեփականատերը եղած է Խաչիկ Վ.Թելլալեան , 1918-ին:

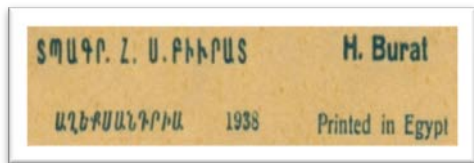
Թելլալեան տպարանը հաստատուած է թիւ 9, Մահմուտ Փաշա Էլ Ֆալաքի փողոց, Աղեքսանդրիա, եւ ճանչցուած է իբրեւ իր ժամանակի ամենէն նրբաճաշակ տպարանը:⁶²

Այստեղ տպագրուած են թռուցիկ յայտարարութիւններ, ձեռնարկներու յայտագիրներ եւ առեւտրական ծանուցումներ:



14. «ՀԱՅԿ Ա.ԲԻԻՐԱՏ» Տպարան- Աղեքսանդրիա, 1935-1940

Տպարանին հիմնադիրը եղած է Հայկ Սմբատ Բիւրատ 1935-ին, Աղեքսանդրիա:



Տպագրուած են Րաֆֆիի «Կայծեր»ը ա. և բ., «Ջալալեդդին» եւ «Ոսկի Աքաղաղը» հատորները (1937), Գրիգոր Զօհրապի «Խղճմտանքի Չայներ»ը (1938), շարք մը կանոնագիրներ եւ Սմբատ Բիւրատի բազմաթիւ վիպային ու անթուակիր հատորները:⁶³

15. «ՄՈՀԱՐԴԱՄ ՓՐԷՍ» Տպարան - Աղեքսանդրիա , 1935

Տպարանին հիմնադիրը եղած է Յակոբ Թովալեան 1935-ին:

Տպարանը, հայատառ եւ օտար լեզուներով տպագրական գործարքի կողքին, մասնագիտացած է թղթածրարի, խաւաքարտէ տուփերու պատրաստութեամբ եւ թղթախաղի թուղթի տպագրութեամբ:⁶⁴

⁶¹ Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տօքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրէ

⁶² «Եգիպտահայ Տարեցոյցը», Ս. Պարթեւեան, 1918, Գահիրէ

«Միութիւն» պարբերաթերթ, 1922, Գահիրէ, բ. պրակ

⁶³ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տօքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, թիւ 808, 810, 862, 811, 828

⁶⁴ Նիւթեր Եգիպտոսի Հայոց Պատմութեան Համար ,Ա.Գարտաշեան,բ.հտր.1982,Վենետիկ, էջ 133

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, ապա ԳԱՀԻՐԷ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ՏՊԱՐԱՆՆԵՐ

1.«ԱՐԱՔՍ» Տպարան -Աղեքսանդրիա , 1902 - 1905

ապա Գահիրե «ԿԻԼԻԿԻԱ» Տպարան , 1906

«Արաքս» տպարանը հաստատուած է 1902-ին Աղեքսանդրիոյ մէջ, Տոքթ.Ա.Ա. Յակոբեանի սեփականատիրութեամբ, տեղւոյն Տիգրան Երկաթ Միութեան ժողովատեղիին կողքի կալուածի հասցէին:⁶⁵

1904-ին, Բարսեղ Օհանեան փոխանորդաբար ստանձնած է տպարանին տնօրէնութիւնը, անոր պաշտօնաթուղթերը ստորագրելու իրաւատութեամբ՝, եւ հետագային տպարանը գնած եւ անոր տէրը դարձած է, թիւ 18, Նուպար Փաշա փողոց հասցէին: Տպարանին մէջ կատարուած է Հայերէն, Անգլերէն և Ֆրանսերէն լեզուներով մաքուր եւ վայելչագեղ տպագրութիւն, չափաւոր զինքերով եւ ճշտապահութեամբ: ⁶⁶



1906-ին, տպարանը փոխադրուած է Գահիրե, Խալիկ-էլ-Մասրի փողոցին նամակատան դիմաց, անուանուելով՝ «ԿԻԼԻԿԻԱ» Տպարան: ⁶⁷

Տպարանէն լոյս տեսած է “Կանոնագիր Եզիպտոսի հայ Բողոքական Հասարակութեան” եզիպտական կառավարութենէն վաւերացուած եւ խտիվական հրամանագրով հաստատուած՝ հայատառ թրքերէնով գրքոյկը, զինքը, 5 դր2. ողջ:⁶⁸

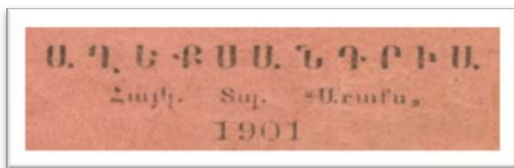
2. «ՀԱՅԿԱԿԱՆ» Տպարան (Օննիկ Հալէպլեան)

«ԱՐԱՔՍ» Տպարան - Աղեքսանդրիա , 1899 -1906 ,

«ԿԻԼԻԿԻԱ» Տպարան , ապա «ՀԱՅԿԱԿԱՆ» Տպարան

եւ Կազմատուն - Գահիրե , 1906 -1919

Օննիկ Հալէպլեան (Պոլսահայ կաթողիկէ) 1899-ին Աղեքսանդրիոյ մէջ հիմնած է «Տպարանական Ընկերութիւն» մը «Արաքս Տպարան» անունով, գործընկերներ ունենալով Յ. Շնորհքեան, Մուրաֆօֆ, Միհրան Տամատեան, Էօժէն Փափագեան եւ ուրիշներ: ⁶⁹



⁶⁵ «Ազատ Բեմ» Լրագիր, Աղեքսանդրիա, 1904-1907, Գահիրե, թիւ 141

⁶⁶ Եզիպտահայ Մշակոյթի Պատմութիւն, Աւետիս Եափուճեան, 1981, Գահիրե, էջ 247

«Ազատ Բեմ» Լրագիր, Աղեքսանդրիա, 1906 , Գահիրե, թիւ 41 եւ 50

⁶⁷ [31]. Տիպ ու Տառ , Թէոդիկ, 1912, Կ.Պոլիս, էջ 189

⁶⁸ Ա. «Ազատ Բեմ» Լրագիր, Աղեքսանդրիա, 1906, Գահիրե, թիւ 60

⁶⁹ Տիպ ու Տառ , Թէոդիկ, 191 , Կ.Պոլիս, էջ 188

Հալեպլեան, 1906-ին Գահիրե հաստատուած է և տպարանին «Արաքս» անունը փոխած է «Կիլիկիա»⁷⁰ և ապա «Հայկական Տպարան»⁷¹ հասցէ ունենալով յաջորդաբար * թիւ 4, Մոհամետ Ալի փողոց- ** թիւ 14, Տարպէ-Անապէ - *** թիւ 8, Հարթ-Էլ-Թուպկի փողոց, Ապտ Էլ Ազիզ (Ապտինի Ոստիկանատան մօտ, 1906):

«Հայկական» տպարան-կազմատունը հաստատուած է Խալիկ-Էլ-Մասրի փողոցի նամակատան դիմաց (1907), ուր լոյս տեսած են «Շիրակ» (1906-1907), «Նոր Ժամանակներ» (3 թիւ, 1906), «Աւել» (1908), «Յայտագիր» (5 թիւ, 1912) եւ «Զարթօնք» (5 թիւ, 1919) լրագիրները, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ հատորներ եւ կանոնագիրներ:⁷⁰

«Կիլիկիա» տպարանէն Գահիրե, լոյս տեսած է Ավօ-ի «Դարբինին Երգը» (1906) և տպագրուած է «Ազատ Բեմ»ը 1906-էն 1907: ⁷¹



«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԷՄԲ»
Տպարան եւ Կազմատուն - Հելիոպոլիս,
Գահիրե, 1919

Օննիկ Հալեպլեանի տպարանին այս մասնաճիւղը հաստատուած է Հելիոպոլսոյ «Քէմբ»ին մեծ մուտքին ճիշդ դիմացը, «վրան A թիւ 20»ի անկիւնը, Փոստարկդ 47, Գահիրե:⁷²

«Հայ.Արաքս» տպարանէն լոյս տեսած է Եղիազար Մուրատեանի «Քննական Պատմութիւն Արշակ Երկրորդի եւ Անոր Պապ Որդւոյն» (1900) և Թ.Ֆասուլեաճեանի «Տայր Միրիկ Անդէնը»(1901) հատորները:⁷³

3.«ԱՐԵՒ» Տպարան - Աղեքսանդրիա , 1918-1924

Գահիրե , 1924-1993

Աղեքսանդրիոյ մէջ «Արեւ» տպարանը հաստատուած է 1918-ին, թիւ 16, Ապու Տարտար փողոց, Աղեքսանդրիահասցէին, հեռ.5207, Փոստարկդ թիւ 600:

Տպարանը, Աղեքսանդրիոյ մէջ, «Արեւ» երկօրեան տպագրած է 1 Ապրիլ 1918-էն մինչեւ 29 Յուլիս 1924, եւ ապա Գահիրե փոխադրուած՝ Գահիրեի Կեդրոնական Նամակատան փոստարկդի 1060 նոր թիւը ստանալով:

⁷⁰Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 42, 54, 64, 82, 124

⁷¹Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 58

Հայ Մամուլը Եգիպտոսի Մէջ, Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2005, Գահիրե, էջ 28

⁷²«Զարթօնք», 1919, Գահիրե, պրակ 3-4

⁷³Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրե, թիւ 18, 29



Գահիրեի մեջ, 1924-ին սկսեալ տպարանին հասցէն յաջորդաբար եղած է, * թիւ 1, Տուպրէ փողոց (1924), ** «Ժողովրդային Սրահ» թիւ 32, Քանթարէթ էլ Տէքքա փողոց (Յուլիս 1926), *** թիւ 9, Զաքի փողոց, Թէվֆիքէյա (Մայիս 1928), **** թիւ 2, Տուպրէ փողոց, եւ հետագային՝ Սուլիման էլ Հալապի փողոց, «Հայտուն»ի շէնքին մէջ Յուլիս 1952-ին: ⁷⁴

1959-ին, տպարանը օժտուած է երկու նոր տողաշարներով: ⁷⁵

Տպարանին գրաշարներէն եղած են Արմենակ Ասլանեան, Աւետիս Գնաճեան, Կարպիս Թաթարեան, Յովհաննէս եւ Տիգրան Թերզեան, Անդրանիկ Թովմասեան, Աւետիս Ծառուկեան, Ճօզէֆ Հաճէրեան, Արմենակ Մանուկեան, Յովհաննէս Մասմանեան, Աւետիս Մովսէսեան, Պօղոս Պաճագեան, Մկրտիչ Պասմաճեան, Օննիկ Պետեան, Բարունակ Պերպերեան, Գառնիկ եւ Արամ Ստեփանեան, Մանուկ Ասատուրեան, Պօղոս Թաւրայեան, Զարեհ Գըլըճեան, Դաւիթ Շահլամեան եւ հայերէն գրաշարութիւն կատարող եգիպտացի աշխատաւորներ: ⁷⁶

Տպարանի վարչական պաշտօնեաներ եղած են Վարդավառ Զէյթունցեան(1926-էն), Միքայէլ Թորիկեան, Մարօ Սագայեան եւ Օլկա Գաբրիէլեան:

«Արեւ» լրագրին եւ «Հայ Ազգային Հիմնադրամ»ի հրատարակութիւններուն կողքին, տպարանէն լոյս տեսած են աւելի քան 150 հայերէն հատորներ, տպուած են՝ ձեռնարկներու յայտագրեր, ծանուցումներ եւ զանազան բնոյթի առեւտրական գործառնութիւններ: ⁷⁷

Գրաշարական եւ տպագրական նորարարութիւններու ծախսալի պահանջքին, մարդուծի եւ նիւթական դժուարութիւններու ընդառաջ, տպագրական աշխատանքը դադրած է տպարանին մէջ, 1993-ին:

⁷⁴ «Արեւ» Օրաթերթի Մատենագիտութիւն, Յ. Տէր Պետրոսեան, 1990, Գահիրէ, էջ 85 - 93

⁷⁵ «Արեւ» Օրաթերթի Մատենագիտութիւն, Յ. Տէր Պետրոսեան, 1990, Գահիրէ, էջ 94

⁷⁶ Հայահամար Եգիպտոսի եւ Սուտանի - 1939», Գահիրէ

«Արեւ» Օրաթերթի Մատենագիտութիւն, Յ. Տէր Պետրոսեան, 1990, Գահիրէ, էջ 116

⁷⁷ Հայ Գիրքը Եգիպտոսի Մէջ (1888-2012), Տոքթ. Ս.Ն. Պայրամեան, 2012, Գահիրէ, էջ 267